

HUTNICTWÓ ŻELAZA I STALI	NORMA BRANŻOWA	BN-77 <hr/> 0601-11
	Stale narzędziowe i szybko tnące ulepszone cieplnie Próba udarności	
	Grupa katalogowa III 09	

1. WSTĘP

1.1. Przedmiot normy. Przedmiotem normy jest próba udarności stali narzędziowych i szybko tnących, ulepszonych cieplnie do twardości powyżej 55 HRC

1.2. Zasada próby. Próba udarności polega na złamaniu jednym uderzeniem młota wahadłowego próbki bez karbu, podpartej swobodnie na obu końcach i pomiarze pracy odpowiadającej energii zużytej na jej złamanie

1.3. Symbole i określenia Udarność – odporność materiału na działanie obciążeń dynamicznych wyrażana stosunkiem pracy zużytej na złamanie próbki do powierzchni jej przekroju poprzecznego Udarność oblicza się w J/cm^2 wg wzoru

$$K = \frac{L_u}{S_0}$$

w którym

K – udarność, J/cm^2 ,

L_u – wartość pracy, odpowiadającej energii zużytej na złamanie próbki, J,

S_0 – powierzchnia przekroju poprzecznego próbki, mierzona przed próbą, cm^2

1.4. Pozostałe określenia – wg PN-66/H-01200

2. APARATURA

2.1. Młoty wahadłowe. Badania udarności należy przeprowadzać za pomocą młotów wahadłowych typu Charpy, Amsler lub innych młotów, przeznaczonych do badań próbek podpartych swobodnie na obydwu końcach. Zaleca się stosować młoty o energii 150 J, dokładność odczytu pracy złamania powinna wynosić co najmniej 1 J

Należy stosować specjalne osłony na młoty wahadłowe oraz indywidualne środki ochrony, w celu zabezpieczenia obsługi przed odłamkami

2.2. Pozostałe wymagania – wg PN-69/H-04370 i PN-64/H-04374

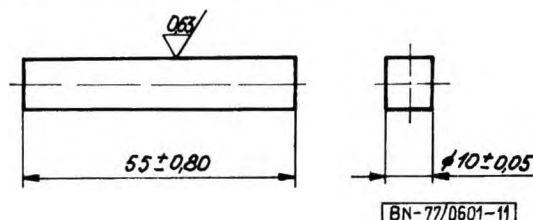
3. WYKONANIE PRÓBY

3.1. Pobieranie i przygotowanie próbek

3.1.1. Sposób pobierania próbek. Próbki wzdłużne bez karbu pobiera się wg PN-75/H-04308

3.1.2. Liczba próbek konieczna do obliczenia wyników wynosi co najmniej 10 sztuk

3.1.3. Wymiary próbek – według rysunku

Należy stosować nadatki obróbkowe

- 0,5 mm – w przypadku austenitizacji w kąpeli solnej
- 1,5 mm – w przypadku austenitizacji w piecu komorowym

Po obróbce cieplnej próbki należy szlifować z intensywnym chłodzeniem

3.1.4. Wymagania ogólne. Na powierzchni próbek nie dopuszcza się śladów zgorzeli ani pęknięć widocznych przy powiększeniu 8-krotnym. Pomiar szerokości i wysokości próbki przeprowadza się w środku próbki z dokładnością co najmniej 0,02 mm

3.2. Temperatura próby – wg PN-69/H-04370

4. OBLICZANIE WYNIKÓW

4.1. Obliczenia udarności prowadzi się na podstawie wzoru podanego w 1.3. Udarnością ocenianej partii materiału jest wartość średniej arytmetycznej udarności poszczególnych próbek, zaokrąglona do $1 J/cm^2$

Zgłoszona przez Instytut Obróbki Skrawaniem
 Ustanowiona przez Dyrektora Zjednoczenia Przemysłu Obrabiarkowego dnia 4 sierpnia 1977 r
 jako norma obowiązująca w zakresie czynności określonych normą od dnia 1 kwietnia 1978 r
 (Dz Norm i Miar nr 3/1978 poz 17)

4.2. Protokół pomiarowy powinien zawierać co najmniej następujące dane

- typ i nazwę urządzenia,
- materiał,
- warunki obróbki cieplnej,

- twardość próbek,
- wymiary rzeczywiste przekroju próbki,
- energię zużytą na złamanie próbki,
- udarność badanej próbki,
- udarność badanej partii,
- uwagi o wyglądzie przetomu próbek

K O N I E C

INFORMACJE DODATKOWE

1. Instytucja opracowująca normę - Instytut Obróbki Skrawaniem, Kraków

2. Normy związane

PN-66/H-01200 Obróbka cieplna metali Nazwy i określenia

PN-75/H-04308 Pobieranie i przygotowanie próbek do badań własności mechanicznych stalowych i wyrobów hutniczych

PN-69/H-04370 Próba udarności stali i staliwa

PN-64/H-04374 Sprawdzanie młotów wahadłowych do prób udarności metali

3. Autor projektu normy - mgr inż Andrzej Kalinka,
Instytut Obróbki Skrawaniem, Kraków

4. Konsultant - doc dr inż Maria Łempicka, Instytut
Obróbki Skrawaniem, Kraków